nepaneigia, kad abiejose koncentracijose buvo palaidoti to paties asmens kaulai.

Į Š–ŠV nuo koncentracijos 1A pagrindo lygyje aptikta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi šukių. Jos buvo išbarstytos apie 2,3x1,9 m skersmens plote. Iš viso surinktos 106 veikiausiai vieno puodo šukės (5 pav.). Jos į pilkapį pateko neabejotinai tuo pačiu metu, kai buvo įrengtas kapas. Tarp šukių aptiktas vienas degintinis kauliukas. Gali būti, kad jis čia pateko rituališkai sudaužius puodą, kuriame kauliukai atnešti iš laidotuvių laužo (?).

Plote 4 taip pat atsitiktinai rasta titnaginio skaldytinio dalis, skeltės dalis bei dvi nuoskalos.

Ištirtas pilkapis skiriamas Rytų Lietuvos pilkapių kultūrinei grupei ir datuojamas V a., ne vėliau nei jo viduriu. Kai kurie degintiniame kape aptikti dirbiniai (antkaklė, antsmilkinis) būdingi V a. I pusės griautiniams Rytų Lietuvos pilkapių kapams. Ištirtas kapas yra vienas ankstyviausių tiksliau datuotų degintinių kapų regione. Kiti pilkapiuose aptikti radiniai (titnago dirbiniai bei nuoskalos, keramika) datuojami mažiausiai trimis skirtingais laikotarpiais. Titnaginiai dirbiniai būdingi mezolitui, keramikos šukės brūkšniuotu bei grublėtu paviršiumi – geležies amžiui (pilkapio supylimo ar ankstesniam laikotarpiui), apžiestos keramikos šukės – Naujiesiems laikams.

Gudeliai (Lenkiškės) barrow cemetery

In 2007 four areas (245 m² in all) were excavated in Gudeliai (Lenkiškės) barrow cemetery (Vilnius district). The remains of disturbed barrow 14(71?) were found in area 4 (Fig. 1). The barrow 4(70?) had two small shallow pits at the edge and a fragment of a stone circle (?) (Fig. 2). In the barrow's centre, the cremation burial of a 20–40 year old female was found on the primary ground surface. It contained an iron awl, a bronze neck-ring, four spiral rings, a temple ornament, and fragments of other bronze ornaments (Figs. 3–4). Pot sherds were found in the vicinity of the burial (Fig. 5). The excavated barrow is typical of the East Lithuanian barrow culture and dates to the 5th century AD. In all the excavated areas, chance finds dating to the Mesolithic, Iron Age, and Modern Era were also found.

Laurynas Kurila

Poviliškės pilkapynas

Poviliškės (Ignalinos r.) pilkapyno (A 1545) tyrinėjimai, pradėti 2004 m., buvo tęsiami 2007 m. Pilkapyno teritoriją kertančios kvartalinių linijų proskynos sužalojo 8 sampilus, nors dauguma jų pažeisti nežymiai. Trys pilkapiai buvo ištirti 2004–2006 m. (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 94–95; *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 103–105; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 124–126). 2007 m. ištirtas ***pilkapis 4(17)*** – iš viso 205 m² plotas. Tyrinėjimai vykdyti pagal KPD archeologinių vertybių, žalojamų kvartalinių linijų, tyrinėjimų programą.

Pilkapis buvo pilkapyno vidurinėje dalyje, jo Š pakraštyje. Prieš tyrinėjimus sampilas buvo apie 10,6 m skersmens V–R kryptimi ir apie 10,2 m Š–P kryptimi. Sampilo aukštis iš Š, P ir V pusių – apie 1,1 m, iš R pusės (nuo duobės dugno) – apie 1,25 m. Sampilo pakraščiuose R–ŠR ir Š–ŠV pusėse matyti užslinkusios 10–20 cm gylio duobės. Jos yra atokiau nuo sampilo pakraščių. Pilkapio V kraštas apardytas kvartalinės linijos arimo, o centre ryškios dvi smalsuolių iškastos duobės, labai

1 pav. Poviliškės pilkapio 4(17) akmenų vainikas PR ketvirtyje iš PR pusės. L. Kurilos nuotr.

Fig. 1. The stone circle in the SE quarter of Poviliškė barrow 4(17) from the SE.

2 pav. Poviliškės pilkapio 4(17) degintinio kapo duobės paviršius iš R pusės. L. Kurilos nuotr.

Fig. 2. The surface of the cremation burial pit in Poviliškė barrow 4(17) from the E.

sužalojusios visą sampilo viršutinę dalį.

Pilkapis buvo supiltas iš aplinkinio smėlio. Išlikęs sampilo smėlio sluoksnis, fiksuotas maždaug 8x8 m skersmens plote, buvo iki 60–65 cm storio. Jame buvo nedaug smulkių anglių ir tamsesnių dėmių (greičiausiai tai pilant pilkapį sumesta velėna). Po visu sampilu atidengtas 8–18 cm storio pilkapio pagrindas (beveik be degėsių šviesiai pilka žemė).

Sampilas iki 1,9 m pločio ruožu buvo apjuostas nestambių akmenų (34x27x25, 30x22x20, 25x22x18, 19x15x14, 11x9x8 cm ir panašaus dydžio) vainiku (1 pav.). Akmenys gana netvarkingai krauti vienu aukštu ir nesudarė taisyklingos ištisinės uždaros konstrukcijos. Š–ŠR pusėje vienas stambesnis (48x30x22 cm dydžio) akmuo buvo pastatytas stačiai ir tuo išsiskyrė iš kitų. Vainiko vidinis skersmuo – apie 5,5–6 m, išorinis – apie 7–8,5 m. Daugumа akmenų gulėjo ant pagrindo sluoksnio. Vainikas neabejotinai buvo sukrautas prieš supilant pilkapį. Akmenys greičiausiai jau supylus pilkapį buvo padengti smėliu. Keli akmenys gulėjo kiek aukščiau, taigi galėjo būti užmesti pilant sampilą.

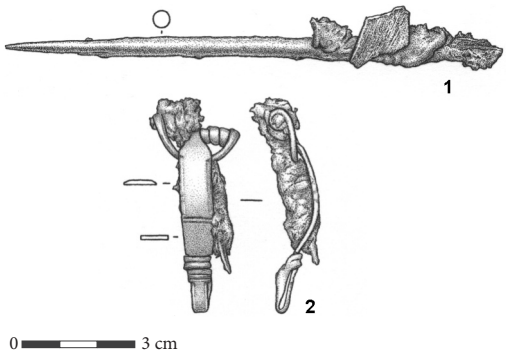
Pilkapį išorinėje vainiko pusėje juosė duobės-grioviai. Duobių formą ir matmenis tiksliai nustatyti sunku. Jų kontūrai žemės paviršiuje buvo neryškūs. Įžemyje fiksuoti tik tamsiai pilka žeme užpildyti duobių dugnai, kurių kontūrai buvo jau gerokai mažesni. R–ŠR, Š–ŠR, V–PV pusėje buvo 0,8–3,6 m ilgio ir 50–90 cm pločio pailgos ar ovalios duobės, o Š–ŠV pusėje – apie 9,5 m ilgio ir apie 60–80 cm pločio griovys. Duobės-grioviai juosė 9,5–11,5 m skersmens plotą. Jos buvo iškastos per 1–2,5 m nuo akmenų vainiko. Duobės-grioviai nebuvo gilios – jų gylis nuo žemės paviršiaus buvo ne daugiau nei 40–50 cm. Atrodo, tai buvo ne sistemingai iškastos duobės, o natūraliai bepilant sampilą aplink jį pažemintas reljefas ir susidarę įdubimai. Pilkapyje ir greta jo įžemyje fiksuotos dar kelios ryškesnės

duobutės ar dėmės, užpildytos tamsesne ar šviesesne pilka žeme su pavieniais smulkiais degėsiais.

Sampilo centre aptiktas *degintinis kapas*. Kauliukai buvo supilti duobutėje, iškastoje pirminiame žemės paviršiuje (2 pav.). Ji buvo netaisyklingo ovalo formos, apie 1 m ilgio (duobutės ŠR pakraštys apardytas perkasimo), 50 cm pločio ir 25 cm gylio, orientuota ŠR–PV (70–250°) kryptimi. Kauliukai be degėsių buvo paskleisti visame duobės užpilde ir tolygiai sumaišyti su smėliu. Iš viso kape surinkta 1283 g kaulų. Tarp jų aptikta apdegusi geležinė yla ir žalvarinė lankinė segė (3 pav.). Osteologinės analizės duomenimis, palaikai mažiausiai dviejų asmenų: 25–40 m. amžiaus moters ir 3–5 m. amžiaus vaiko. Tarp žmonių palaikų identifikuota paukščio (?) kaulų.

Kapo ŠR pakraštys buvo pažeistas perkasimo, dalis kaulų buvo išbarstyti, tačiau pagrindinė jo dalis išliko sveika. Kiek daugiau degintinių kauliukų rasta perkasime į ŠR nuo kapo. Osteologiškai tarp jų identifikuoti per 25 m. amžiaus nenustatytos lyties asmens ir 2–6 m. amžiaus vaiko palaikai. Dalis kaulų čia galėjo pakliūti iš suardyto kapo pakraščio. Tačiau perkasime surinkti kaulai yra ne to paties vaiko kaip degintiniame kape (dvi kairiosios smilkinkaulių piramidės). Gali būti, kad kape buvo palaidoti trys asmenys (suaugusi moteris ir du vaikai). Tačiau taip pat tikėtina, kad iškasus duobę pilkapio centre buvo suardytas dar vienas šalia (į ŠR nuo degintinio kapo) buvęs degintinis vaiko kapelis. Tada jis turėjo būti įrengtas ant pilkapio pagrindo. Bet kuriuo atveju visi asmenys pilkapyje turėjo būti palaidoti vienu metu.

Ištirtas pilkapis skiriamas Rytų Lietuvos pilkapių kultūrinei grupei. Degintiniame kape aptikta segė yra nebūdinga baltų kraštams.

3 pav. Poviliškės pilkapio 4(17) degintinio kapo radiniai: 1 – yla, 2 – lankinė segė. I. Maciukaitės pieš.

Fig. 3. Finds from the cremation burial in Poviliškė barrow 4(17): 1 – an awl, 2 – a crossbow brooch.

Analogiškų dirbinių, datuojamų IV a. pabaiga – V a. pradžia, aptikta Bulgarijoje. Jos būdingos Černiachovo kultūrai (žr. A. Haralambieva, Goten, Hunnen und Awaren in Nordost**bulgarien (Süddobrudža und Ludo**gorie), *Miscellanea Bulgarica*, Wien, 1997, vol. 11, p. 17, 21, Abb. 1). Šį dirbinį galima laikyti gotų palikimu. Pagal įkapes kapas datuojamas IV–V a. sandūra ar V a. I puse.

Pabaigus tyrinėjimus pilkapio sampilas vėl supiltas. Poviliškės pilkapyno apsaugos tyrinėjimai baigti. Dar keliems sampilams, kuriuos kerta kvartalinės linijos, šiuo metu realios grėsmės nėra. Tyrinėjimus ateityje gali tekti atnaujinti, jei pilkapiams vėl iškiltų grėsmė.

Poviliškė barrow cemetery

In 2007 barrow 4(17) was investigated in Poviliškė barrow cemetery (Ignalina district). The barrow had a stone circle and was surrounded by a ditch and three pits (Fig. 1). The barrow contained one cremation burial, which was in a pit that had been dug into the prima-

ry ground surface at the mound's centre (Fig. 2). The remains of at least three individuals were osteologically identified in it: a 25–40 year old female and two children (3–5 and 2–6 years old). One of the latter could have been buried in a separate burial that was completely destroyed. The burial contained two items: an iron awl and a bronze crossbow brooch (Fig. 3). The excavated barrow is typical of the East Lithuanian barrow culture and dates to the middle of first millennium AD (probably the 5th century).

Andra Simniškytė

Jakšiškio pilkapynas

2007 m. buvo pratęsti ir baigti 2000 m. pradėti Jakšiškio pilkapyno (Anykščių r.) ardomos dalies tyrinėjimai (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 71–75; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 94; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 79–80; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 95–96; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 91; *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 101–102; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 130–131).

2007 m. tyrinėta kvartalinės linijos zonoje, tarp ištirtų pilkapių 11 (2006 m.) ir 5 (2002 m.). Iš viso ištirtas 200 m^2 plotas (keturios 4 m pločio perkasos). Iki tyrinėjimų žemės paviršius šioje vietoje buvo nelygus, tačiau aiškių pilkapių pėdsakų nepastebėta. Kasinėjimų metu paaiškėjo, kad jų čia ir nebuvo.

200 m^2 plote rasti vienas nuo kito per kelis metrus nutolę keturi degintiniai kapai, iš kurių trys buvo vienoje perkasoje. Kapai aptikti 40–50 cm gylyje. Jų įranga skyrėsi tiek tarpusavyje, tiek nuo iki šiol pilkapiuose tyrinėtų palaidojimų.

Kapo (?) 1 buvo belikę menki fragmentai. *Kapas 2*, sprendžiant pagal dirbinių išsidėstymą, buvo įrengtas keliose įžemyje iškastose sekliose duobutėse. Vienoje 35 cm skersmens ir 12 cm gylio duobutėje buvo supilti degėsiai ir degintiniai kauliukai, kurių buvo neįprastai mažai (vos 8 g), o keli radinėliai (2 verpstukai ir mažas susilydžiusio dirbinio fragmentas) buvo sudėti gretimoje maždaug 80–90 cm skersmens ir 24 cm gylio duobutėje, užpildytoje pilku smėliu. *Kape 4* rastas tik žiupsnelis (vos 3 g) degintinių kauliukų. Jie aptikti 1,5x1,1 m dydžio, 50 cm gylio duobėje apvaliu, kiek smailėjančiu dugnu. Duobės apatinėje dalyje smėlis buvo perdegęs. Galima manyti, kad iškasus duobę jos dugnas buvo išklotas mediena, kuri duobėje ir sudegusi. Daugiau jokių radinių šiame kape neaptikta. Lieka neaišku, ar duobėje ir buvo sudegintas individas (osteologiniais duomenimis – vaikas), taip pat ir tai, ar šis objektas neabejotinai gali būti vadinamas kapu.

Vienas įdomiausių savo įranga buvo *kapas 3* (1 pav.). Jis buvo įrengtas 2,8x1,7 m dydžio stačiakampio formos medinėje konstrukcijoje, orientuotoje V–R kryptimi. Jos viduje buvo iškasta 2,2x1 m dydžio ir apie 50 cm gylio duobė užapvalintu dugnu. Degintinių kauliukų (jų surinkta 206 g) rasta visame kapo duobės užpilde. Pradžioje gausiau jų buvo palei kapo duobės P sienelę. 40–50 cm gylyje kauliukų koncentracija tapo tankesnė ir gerokai siauresnė. Daugiausiai jų rasta kapavietės centrinėje dalyje, prie pat dugno. Dalis kauliukų galėjo būti įkasta (?) į įžemį kapo centre. Toks įdubimas duobės dugne vizualiai neišsiskyrė, nes jo nebepasiekė pilkas degėsingas kapo užpildas. Pramaišiui su šviesiu smėliu kauliukai galėjo būti supilti 30 cm skersmens negilioje (10 cm gylio) duobutėje. Pilkame kapo duobės užpilde buvo gausu ne tik degintinių kauliukų, bet ir degėsių, puodų šukių (dviejų indų) ir apdegusių radinių (apyrankės